

โครงการที่เกี่ยวกับการศึกษา : สกว.ให้ทุนวิจัยด้านการศึกษาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้มาเกือบ 20 ปี มีงานหลายส่วนที่ทำงานมาตั้งแต่ พ.ศ.2540 โดยมองว่าการพัฒนาการศึกษาต้องทำทั้งครู เด็ก และโรงเรียน เพราะเป็นเรื่องคาบเกี่ยวกัน จึงเน้นไปที่การพัฒนาวิทยวิจัยว่าทำอย่างไรจะช่วยการศึกษาในพื้นที่ได้ งานที่ทำจึงเป็นการหันหน้าเข้าไปหาโรงเรียนในพื้นที่ และเริ่มมองว่าจะแก้ปัญหาอะไรและอย่างไรได้บ้าง มีการพัฒนากระบวนการหาตัวช่วยให้กับโรงเรียนในพื้นที่ โดยชักชวนและผลักดันให้เกิดกลุ่มมหาวิทยาลัยในพื้นที่ สนใจเรื่องการศึกษาเข้ามาเป็นตัวช่วย ผลที่ตามมาคือ เกิดกระแสการทำเรื่องหลักสูตรท้องถิ่น และในช่วงระยะเวลาไล่เลี่ยกันก็ได้สนับสนุนโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาทั้งโรงเรียน หรือโครงการ วพร. เป็นการเปิดโอกาสให้ครูมีความกระตือรือร้นกับการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของตัวเองในโรงเรียน

ในห้วงเวลาต่อมาอีก 4-5 ปี สกว.ได้พัฒนางานการศึกษาเป็น “ชุดโครงการวิจัยขนาดใหญ่” ทำเรื่อง “ยุววิจัย” ในหลายด้าน อาทิ ยางพารา การท่องเที่ยว หลักสูตรท้องถิ่น เศรษฐกิจชุมชน ฯลฯ เกิดผลลัพธ์ที่ดีมาก จนกระทั่งปัจจุบันได้มีการ “สานต่อ” แนวทางดังกล่าว โดยร่วมมือกับธนาคารกสิกรไทย จำกัด(มหาชน) ภายใต้โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ซึ่งก็เป็นการ “ขยายผล” แนวคิดของการทำเรื่องยุววิจัยอย่างเข้มข้น ทำให้เกิดการเรียนรู้การคิดวิเคราะห์เหตุผล ให้เด็กได้เรียนรู้การตั้งคำถาม การค้นคว้าหาคำตอบ ปัจจุบันทำงานร่วมกับ 8 ศูนย์ (มหาวิทยาลัย) โดยแต่ละศูนย์/มหาวิทยาลัย มีโรงเรียนในโครงการประมาณ 10 แห่ง และแต่ละโรงเรียนทำกับเด็กทั้งห้อง ปัจจุบันมีหลายโรงเรียนขยายผลทำยกชั้นเรียน และบางแห่งขออบรมครูทั้งโรงเรียนเพื่อเปลี่ยนระบบคิด วิธีการสอน ผลงานที่เด่นมากของโครงการนี้คือ สามารถพัฒนาโมเดลการพัฒนาครูขึ้นมาใหม่ ที่ได้ผลเชิงประจักษ์มากกว่าการส่งครูเข้ารับการอบรมเหมือนที่ทำกันมา ซึ่งไม่ได้ผลลัพธ์อย่างที่ควรจะเป็น

ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย

หน่วยงาน : รองผู้อำนวยการสำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

นอกจากนี้ยังมีอีกหนึ่งโครงการที่ประสบความสำเร็จมาก นั่นคือ การนำเรื่องการจัดการความรู้ หรือ knowledge management : KM มาใช้ในกระบวนการพัฒนาครู หรือ “KM ครู” ทำให้เห็นว่า การจัดการความรู้เป็นของดีราคาถูกที่ครูทำได้ง่าย ทำอย่างมั่นใจ ครูก็เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยกระบวนการนี้เขตพื้นที่การศึกษาก็เข้ามาช่วยได้โดยบทบาทของศึกษานิเทศก์ เมื่อมีการทำอย่างทุ่มเท ผลลัพธ์ทำให้เกิดบรรยากาศชุมชนแห่งการเรียนรู้ ความร่วมมือร่วมใจกันของทั้งครู ผู้บริหารโรงเรียน และเขตการศึกษาในพื้นที่ได้เป็นอย่างดี เครื่องมือ KM จึงเป็นเครื่องมือหลักอย่างหนึ่งที่มีการใช้ต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน ทั้งในงานวิจัยใหม่ๆ และในงานปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการ

โครงการต่อมาคือการพัฒนาชุดโครงการวิจัยและพัฒนา เครือข่ายเชิงพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการพัฒนาการเรียนรู้ หรือ LLEN (Local Learning Enrichment Network) ซึ่งเป็น การจัดระบบ การระดมสรรพกำลังเข้าไปช่วยโรงเรียนในการ พัฒนาครูใหม่ อาทิ การเชื่อมโยงเครือข่ายมหาวิทยาลัยใน พื้นที่เข้าไปช่วยยกระดับคุณภาพครูได้อย่างไร ควรทำใน รูปแบบและวิธีการอย่างไรจึงจะได้ผล โครงการ LLEN จึงได้ ริเริ่มการเชื่อมโยงให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน มหาวิทยาลัย องค์กรปกครองท้องถิ่น ภาค เอกชน ตลอดจนแหล่งเรียนรู้ต่างๆ โดยมีมหาวิทยาลัยเป็น แกนในการหนุนเสริมการจัดการเรียนการสอนในสถาน ศึกษาขั้นพื้นฐาน การสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้และเพิ่ม ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาได้ รวมทั้งการระดม ทรัพยากร จากภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ ปัจจุบันทำร่วมกับ 15 มหาวิทยาลัย

ผลจากการดำเนินงานพบว่า สังคมไทยยังมีความหวังในการ ยกระดับคุณภาพและการจัดการศึกษาหากมีความร่วมแรง ร่วมใจของทุกภาคส่วนพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่ม บทบาทให้กับมหาวิทยาลัยในการใช้ศักยภาพในฐานะที่เป็น แหล่งองค์ความรู้ที่สามารถหนุนเสริมคุณภาพการศึกษาได้ อย่างเต็มที่ พร้อมๆ กับช่วยสร้างประสบการณ์ให้ อาจารย์ มหาวิทยาลัยได้รู้จักครูและสภาพปัญหาจริงในพื้นที่ กระทั่ง สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงได้ในระดับพื้นที่ไปจนถึงการ ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะของ นักเรียนได้อย่างแท้จริง

ผลของ LLEN คือ ทำให้เกิดกระแสความตื่นตัว ทำให้ มหาวิทยาลัยเห็นบทบาทและโอกาสในการเข้าไปช่วยใน การยกระดับคุณภาพครูได้ เพราะผลของโครงการเห็น ชัดเจนว่าสิ่งที่โรงเรียนอยากได้คือ “พี่เลี้ยง” ที่จะมาคอย ติดตามการเปลี่ยนแปลงของเขาอย่างต่อเนื่อง นั่นคือ ต้อง การให้มีกระบวนการติดตามผลต่อเนื่อง

ต่อเนื่องจากการเชื่อมโยงบทบาทของมหาวิทยาลัย จึงมีการ พัฒนาระบบ Teacher Coaching ภายใต้โครงการวิจัย “การพัฒนากระบวนการหนุนนำครูอย่างต่อเนื่องเพื่อ พัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21” หรือ “ทิชเซอร์ โค้ชซิ่ง” (Teacher Coaching) ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มอบหมายให้ สกว.ดำเนินการ โดยนำระบบนี้ไปใช้กับ 9 ศูนย์/มหาวิทยาลัย ปัจจุบันโครง การใกล้สิ้นสุดและได้ผลลัพธ์ที่ดี เห็นรูปแบบของการปรับ บทบาทของเขตพื้นที่การศึกษาและศึกษานิเทศก์ และเห็น ความเป็นไปได้ในการขยายผลของระบบ Teacher Coaching นี้เข้าสู่ระบบการศึกษาได้ต่อไป

โครงการวิจัยนี้ คณะนักวิจัย ผู้บริหารโรงเรียน และศึกษา นิเทศก์จะช่วยไปโค้ชหรือฝึกสอนทักษะต่างๆ ในการสอน ของครู โดยนอกจากจะมาอบรมหลักการสอนแล้วยัง ติดตามผลการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้คำแนะนำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการได้ทดลองวิธีจัดการเรียนใหม่ๆ ด้วย

การเข้าไปปรับเปลี่ยนกระบวนการที่ศรัทธาที่มีต่อการเรียนการ สอน เน้นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง (Learning by doing) การให้ครูสามารถคิดค้นนวัตกรรมเพื่อการจัดการ เรียนการสอน การให้ความรู้ในเนื้อหาสาระเพิ่มเติมในกรณี ที่จำเป็น และกระบวนการจัดการความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิ- ภาพ ในการเรียนการสอนเพื่อให้สามารถช่วยพัฒนาผู้เรียน ได้จริง และเชื่อมโยงกับระบบการทำงานของสำนักงานเขต

ปัจจุบัน สกว.กำลังยกระดับงานอีกส่วนหนึ่ง คือ ยุทธ- ศาสตร์การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ (Area-based Educa- tion-ABE) โดยดำเนินงานในจังหวัดน่านร่อง 14 จังหวัด ที่อาศัยแนวคิดและประสบการณ์ สกว. ในการขับเคลื่อน งานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ของ สกว. มาออกแบบการทำงาน และทดลองปฏิบัติการและสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน และยัง ทำร่วมกับ สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และ คุณภาพเยาวชน (สสค.) โดยมีจังหวัดพื้นที่เป้าหมาย ภายใต้เครือข่ายจังหวัดจัดการตนเองด้านการศึกษา 10 จังหวัด นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการได้นำคอนเซ็ปต์ไปอบรมให้ กับโรงเรียนในเครือข่ายเพื่อขยายผลไป 20 เขต เป็นต้น

บทบาทในโครงการ : จะเห็นว่า สกว. ตระหนักถึงความสำคัญด้านการศึกษาก็จะมีการจัดสรรและสนับสนุนให้เกิดการวิจัยด้านการศึกษามาอย่างต่อเนื่องในทุกด้าน ในฐานะผู้บริหารจึงมีบทบาทในการดูเรื่องยุทธศาสตร์ การวางแผน เชื้อปัดและการกำกับทิศทาง การขับเคลื่อนงานของชุดโครงการวิจัย ซึ่งต้องมีการติดตาม ประเมินผล รวมถึงการผู้เกี่ยวข้องมาร่วมให้มุมมอง ข้อคิดเห็นต่างๆ ซึ่ง ในหลายปีที่ผ่านมาได้เห็นคำตอบหลายเรื่องด้านการศึกษา เช่น หากจะปฏิรูปการศึกษา จุดหลักที่ต้องทำคืออะไร ตัวช่วยอยู่ที่ไหน และถ้าจะทำให้สำเร็จผลจะเกิดขึ้นได้ภายใต้งบประมาณและระยะเวลาเท่าใด โดยพบว่า การปฏิรูปการศึกษาที่ได้ผลเร็วที่สุดคือ การลงไปทำกับโรงเรียนโดยตรง ต้องลงไปให้ถึงโรงเรียนให้เร็วที่สุด เพราะรูปธรรมที่เห็นจาก งานวิจัยคือเมื่อเข้าไปทำในโรงเรียนแล้วใช้เวลาเพียง 8 -12 เดือน จะเห็นการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนเกิดขึ้น ข้อพิสูจน์หนึ่งคือ **“การปฏิรูปการเรียนรู้มันไม่ยากเท่าไร แต่ที่ยากคือการปฏิรูปกระทรวงศึกษา”** เหมือนกับว่าหากเราสามารถรณรงค์ไปที่ต้นไม้ได้วันนี้ ไม่เกินหนึ่งปีจะได้เห็นต้นไม้ออกดอก เห็นผลไปทีเด็ก ตัวอย่าง เช่น โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาที่เมื่อลงมือทำกับ เด็ก ในปีเดียวครูเห็นการเปลี่ยนแปลงของเด็ก ปีต่อมาครูขยายเองเพราะเชื่อมั่นว่านี่คือวิธีที่ดีกว่าโรงเรียนที่ไม่ได้ร่วมในโครงการ เมื่อเห็นผลก็ขอเข้ามาช่วยด้วย

“การเปลี่ยนแปลงที่เด็กไม่ช้าเลย ประเด็นก็คือเราเข้าไปจะเอาของพวกนี้เข้าไปให้ถึงเด็ก” เพราะฉะนั้นยุทธศาสตร์ง่ายสุดคือตีฝ่าลงไปให้ถึงโรงเรียนให้เร็วที่สุด และการตีฝ่าไปให้หากจะทำให้สำเร็จก็ไม่จำเป็นต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก เช่น อาจใช้เงินเพียง 3 พันล้านบาทก็สามารถบริหารจัดการให้สำเร็จได้ โดยใช้ตัวแบบเหมือนฮ่องกง ซึ่งตอนนี้ สสค. พัฒนาอยู่ คือ ให้โรงเรียนเสนอมาว่าอยากทำนวัตกรรมอะไร แล้วจัดสรรเงินตรงไปที่โรงเรียน แต่อาจกำหนดขั้นต่ำไว้ ซึ่งเงินแสนบาทสามารถเปลี่ยนโรงเรียนได้เยอะมาก คือง่ายๆ เช่น ปัจจุบันมีโรงเรียนราว 30,000 แห่ง หากให้เงินโรงเรียนละ 1 แสนบาทก็เท่ากับ 3 พันล้านบาท และก็ไม่ได้ให้ทีเดียวหมดด้วย อาจแบ่งให้เริ่มต้นไปสัก 300 แห่ง แล้วให้ 300 แห่งนี้เป็นต้นแบบเพื่อจะขยายไปให้ครบ 30,000 แห่ง กล่าวคือ การวางยุทธศาสตร์ต้องรู้ว่าต้องเปลี่ยนเท่าไรจึงจะเกิดผลสัมฤทธิ์

การปฏิรูปการศึกษาในครั้งนี้อยากเห็นครูและเด็กเปลี่ยนอย่างไร : เชื่อว่าเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาทุกคน อยากเห็นเด็กไทยเป็นเด็กอย่างที่เรียกว่า **“มือคว่ำดาว เท้าติดดิน”** มีการคิดวิเคราะห์เป็น มีทักษะในการดำเนิน ชีวิตอย่างมีเหตุมีผล คิดว่าเป้าหมายวิสัยทัศน์เรื่องการ ศึกษา นั้นไม่ใช่ประเด็น เราไม่ได้ขาดหรือไม่ได้รู้ว่าเราอยาก ได้เด็กแบบไหน แต่สิ่งที่ขาดคือ ทำอย่างไรจะไปให้ถึงการเปลี่ยนแปลงนั้น ซึ่ง สกว.มีรูปธรรมที่จะไปถึงจุดนั้นแล้ว และเรารู้ว่าทำได้ อย่งไร

.....